

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

استاد محمد اسحاق برکت
ویرجینیا - اضلاع متحده امریکا
پنجم اپریل ۲۰۱۱

بیانید پښتو بیاموزیم ! گړنی پښتو او لغتونه (محاوره و لغات پښتو) ۳۵ لوست (درس ۳۵)

اولتر از همه از علاقه مندان ارجمند درسهای پښتو بنابر غیبت حدوداً یکماهه و تأخیر درسهای پښتو پوزش میطلبم و اما بعد :

من همیشه کوشیده ام از یک درس پښتو تا تهیه درس بعدی لغتهای بسیار مأنوس و معمول پښتو را که از لا به لای خبرها در تلویزیونهای افغانی میشنوم بخاطر بسپارم و باز آنها را در درسهای پښتو بگنجانم. درس امروز خود را با لغتهائی ازین قماش آغاز میکنم :

- نیول - یعنی گرفتن که با اضافه حرف (را) معنی خریدن و کلمه (غیو) یعنی آغوش و بغل معنی گشتی گرفتن و (په غیو کی) یعنی به آغوش کشیدن و استقبال کردن در محاوره ها استعمال میشود. به این مثالها توجه فرمائید !

این مصدر چون یک مصدر متعدی بی قاعده است برای تسهیلات استعمال در محاوره ها آنرا در چند زمان تصریف مینمایم :

۱ - در زمان حال :

زه نیسیم	ته نیسی (با یای مجهول)	هغه نیسی (با یای معروف)
مور نیسو	تا سونیسی	هغوی نیسی (با یای معروف)

۲ - در ماضی مطلق :

ما و نیو یا و نیو	تا و نیو یا و نیو	هغه و نیو یا و نیو
مور و نیو	تاسو و یا نیو	هغوی و نیو یا و نیو

۳ - در ماضی قریب :

اگر بخاطر داشته باشید در قسمت گرامر درسهای پښتو گفته بودم که برای ساختن ماضی قریب و بعید و حتی اسم مفعول (در مصادر متعدی) در اخیر مصدر (یای ملیینه) علاوه کرده و آنرا با

ماضی قریب و بعید مصدر (بودن) گردان مینمائیم؛ به اینصورت ماضی قریب و بعید تصریف میگردد:

مثلا از نیول - نیولی از خورل - خورلی از تلل - تللی الی اخیر

ما نیولی دی	تا نیولی دی	هغه نیولی دی
مور نیولی دی	تاسو نیولی دی	هغوی نیولی دی

۴ - در ماضی بعید :

ما نیولی وو	تا نیولی وو	هغه نیولی وو
مور نیولی وو	تاسو نیولی وو	هغوی نیولی وو یا ول

۵ - در ماضی استمراری :

ما نیولی (با یای مجهول)	تا نیولی	هغه نیولی
مور نیولی	تاسو نیولی	هغوی نیولی

با استفاده از تصریفات بالا ببینیم که این مصدر در جمله و محاوره چه سان بکار برده میشود؟ :

- احمد کلک نیسم چی ونه تبتی - احمد را محکم میگیرم که نگریزد .

- ته ولی له مانه تبتی زه خو دی نه خورم لاس می ونیسه - تو چرا از من م میگریزی من خو ترا نمیخورم دستم را بگیر!

- که پولیس غلیه او رشوتخواران ونیسی او عدالت منگلو ته یی وسپاری او عدالت په بشپوه توگه تأمین شی نو په وطن کی به کراره کاری وی.

سلیمان خان له خپل حوی سره بازار ته تللی وو هلته یی بنه ډپر شیان را ونیول و بپرته کور ته راغلل.

- احمدله ما سره غپر نیولی وو هغه می په خمکه وهلی وو، اوس دی له ما سره غپرنه نیسی

- زما ورور وروسته له ډپرې مودی له مسا پری نه کور ته راغی هغه می په غپر کی ونیوو او ډپر خوشحاله شوم.

همچنین است لغت (اخیستل) یعنی گرفتن که در همه موارد با لغت (نیول) یک سان معنی دارد ، بجز اضافات یا پسوندها و پیشوندها که ذکرشان در بالا رفت.

این مصدر هم یک مصدر متعدی بی قاعده است که آنرا در چند زمان برای ایزاد معلومات شما در ذیل تقدیم میدارم .

۱ - در زمان حال یا مضارع :

زه اخلیم	ته اخلی	هغه اخلی
مور اخلو	تاسو اخلی	هغوی اخلی

۲ - در زمان ماضی مطلق :

ما واخیست	تا واخیست	هغه واخیست
مور واخیست یا واخیستل	تاسو واخیست یا واخیستل	هغوی واخیست یا واخیستل

۳ - در ماضی قریب :

ما اخیستلی دی	تا اخیستلی دی	هغه اخیستلی دی
مور اخیستلی دی	تاسو اخیستلی دی	هغوی اخیستلی دی

۴ - در زمان ماضی بعید :

هغه اخیستلی وو
هغوی اخیستلي وو (ول)

تا اخیستلی وو
تا سو اخیستلي وو

ما اخیستلی وو
موږ اخیستلي وو

۵ - در زمان استمرار :

هغه اخیستلي
هغوی اخیستلي

تا اخیستلي
تا سو اخیستلي

ما اخیستلي
موږ اخیستلي

- برای استعمال درست این مصدر در محاوره و نوشتن به جملات ذیل توجه فرما ئید :
- سمندر خان بازار ته تللی دی لکه چې خپل ځوی ته څپلی او خپلې لور ته پڼې اخلې .
 - ته دا قلم د څه د پاره اخلې او څه ور باندې کوي ؟
 - موږ هره ورځ گهیزنی خورو او بیا خپل کتابونه اخلو او بسوونځي ته ځو .
 - ځویه لار شه زما له جیب نه زما دسما ل راوړه چې خولې (عرق) پاکوم ، پام کوه څه بیل شی وانه ځلي !
 - ته چې پرون کابل جان ته تللی وي تا له بازاره څه شیان ځپل بچیانو ته واخیستل ؟
 - احمد له ما نه خپل قلم بېر ته واخیست .
 - ما خو ستا کتاب نه دی اخیستلی پرما ولي ببځایه تورو نه لگوي؟ خدای دې خوار کړه!
 - غیاث دې خدای وښيي، پروسرکال يي زه پوښتنې ته تللی وم او د هغه احوال مي اخیستلی وو.

د پښتو تر بل لوست پورې مو په لوی رب سپارم، سر لوري او بريالي اوسئ!